

Bijdrage Michiel Boots aan het AI-toezichtcongres d.d. woensdag 10 december 2025

Waarom is toezicht op AI nodig?

- Het is denk ik niet voor niets dat we vandaag met zo veel mensen bij elkaar komen: AI staat volop in de spotlight.
- AI is een systeemtechnologie die een grote bijdrage gaat leveren aan de manier waarop we werken en ons geld verdienen.
- AI kan op allerlei verschillende manieren een impact maken. [hoef ik niet te vertellen, maar wil dit toch aanstippen]
- Sommige toepassingen maken nieuwe innovaties mogelijk. Bijvoorbeeld de ontwikkeling van nieuwe medicijnen. Deze nieuwe innovaties dragen bij aan de grote maatschappelijke uitdagingen waarmee we worden geconfronteerd.
- Andere AI-systemen maken ons juist weer efficiënter. Dit is van groot belang voor arbeidsproductiviteit, zodat we op deze krappe arbeidsmarkt mensen kunnen vrijspelen.
- AI wordt steeds breder toegepast in allerlei uiteenlopende sectoren: bijvoorbeeld online retailers, de zorg en de overheid.
- Het is echter niet vanzelfsprekend dat de inzet van AI positief uitpakt voor degenen die ermee te maken krijgen. In gevoelige gebieden kan een foute beslissing van een AI-systeem een grote impact hebben op mensen.
- Als een AI-systeem in het onderwijs onterecht beoordeelt dat een leerling het examen niet heeft gehaald, is dit heel vervelend. In sommige gevallen kan het zelfs om mensenlevens gaan, zoals in de zorg.
- Deze risico's zijn één van de drempels bij organisaties om AI te gebruiken. Vorig jaar gebruikte een kwart van de bedrijven AI, maar met name kleine bedrijven en technische sectoren blijven achter. Ook juridische onzekerheid speelt hierbij een grote rol.
- Hier moet de AI-verordening en het toezicht erop een oplossing gaan bieden. Als organisaties erop kunnen vertrouwen dat AI-systemen geen gekke dingen doen, is de drempel lager om deze in te zetten.
- En juist in die gevoelige gebieden, zoals in het onderwijs en de zorg, kan AI ook voor hele positieve ontwikkelingen zorgen. Het kan zorgen voor ademruimte bij verplegend personeel, het kan de ontwikkeling van leerlingen een boost geven en het kan ook voor eerlijkere selectieprocedures bij sollicitaties zorgen.

Vraag: Je zegt dat het AI-toezicht een belangrijke rol moet gaan spelen, maar op welke manier dan?

- Toezichthouders hebben verschillende manieren om het wenselijke gedrag in de markt te bereiken. Plat gezegd zijn dat de stok en de wortel. De stok zijn de boetes die opgelegd kunnen worden indien organisaties zich niet aan de regels houden en de wortel is de ondersteuning die toezichthouders bieden om compliance makkelijker te maken voor organisaties.
- Vanuit organisaties is er, logischerwijs, veel aandacht voor de stok. Bij de presentatie van nieuwe wetgeving gaat het vaak over de maximumboetes die opgelegd kunnen worden.
- En natuurlijk is dat belangrijk, anders loop je het risico dat de wet een papieren tijger wordt.
- Maar ik wil ook juist die wortel, de ondersteuning, extra aanstippen. Want de toezichthouders laten vandaag goed zien hoe belangrijk het is dat er ook samenwerking in het veld plaatsvindt. En ik ben blij om te zien hoeveel van jullie zijn ingegaan op deze uitgestoken hand.
- Want we moeten ook eerlijk zijn: AI is een complexe en veelzijdige technologie en dat betekent dat een juiste toepassing hiervan binnen organisaties ook ingewikkeld is. De AI-verordening biedt hier kaders voor, maar ook die kaders hebben uitleg en verduidelijking nodig.

- De toezichthouders spelen hier een zeer belangrijke rol in. Niet alleen als scheidsrechter, maar dus juist ook als coach. Want alleen met de juiste begeleiding weet je wat de regels zijn, en hoe je hier een invulling aan kan geven die het beste werkt voor jouw organisatie en de personen die met het AI-systeem in aanraking komen.

Vraag: Wat zijn voor jou de belangrijkste aandachtspunten bij de invulling van die rollen?

- Ik zie hierbij twee belangrijke aandachtspunten voor toezichthouders.
- Ten eerste is het van belang dat zij in continu gesprek zijn met organisaties en de maatschappij om op de hoogte te blijven van relevante technologische en sociale ontwikkelingen. Het is mooi om te zien dat de toezichthouders al proactief hiermee aan de slag zijn gegaan via dit toezichtcongres.
- De regulatory sandboxes in de AI-verordening zijn ook een instrument om die dialoog mogelijk te maken. Door hands-on begeleiding en advies te bieden in concrete casussen leren de toezichthouders van organisaties en vice versa.
 - Voorbeeld: een innovatief medisch product loopt tijdens de ontwikkeling tegen compliance vragen aan over hun risicomanagement. Ze kloppen aan bij de toezichthouder. Gezamenlijk stellen ze een plan op om de vraag te beantwoorden. De vraagsteller identificeert met hulp van de toezichthouder wat de risico's zijn en welke maatregelen passend zijn om die te beperken.
 - De vraagsteller kan daardoor verder met de ontwikkeling van het product en de toezichthouder heeft inzicht gekregen in nieuwe technologische ontwikkelingen en welke vragen in de markt leven. Ze kunnen de *best practices* vervolgens ook met andere AI-ontwikkelaars delen, zodat iedereen er wat aan heeft.
- Een tweede aandachtspunt is de afstemming met elkaar.
- Zoals de toezichthouders ook in hun eindadvies over de inrichting van het toezicht op de AI-verordening (d.d. 7 november 2024) hebben opgenomen, zullen hoogstwaarschijnlijk meerdere toezichthouders belast worden met het toezicht.
- Dit betekent dat zij in nauwe afstemming met elkaar moeten samenwerken. Zij moeten kennis met elkaar delen en zorgen dat zij zoveel mogelijk dezelfde soort beslissingen nemen.
- En om het nog complexer te maken, zullen zij dit ook op Europees niveau moeten doen. Het is voor organisaties van groot belang dat als zij een AI-systeem ontwikkelen, zij ervan uit kunnen gaan dat er in elk land binnen de EU er op dezelfde manier tegen de toepassing van de regels wordt aangekeken.
- Beide aandachtspunten zijn geen gemakkelijke opgave en zal een continu leerproces zijn, maar ik heb er alle vertrouwen in dat de toezichthouders hier gezamenlijk een goede invulling aan zullen geven.
- En hier hebben ze ook jullie voor nodig. Want alleen als er van beide kanten een open houding is, kan er via gezamenlijk leren vooruitgang geboekt worden.

Wat kan de zaal de komende tijd verwachten vanuit de overheid?

- De ministeries van economische zaken, binnenlandse zaken en koninkrijksrelaties en van justitie en veiligheid werken op dit moment hard aan de inrichting van het toezicht. AI raakt aan vrijwel alle domeinen en sectoren, wat betekent dat we met vrijwel alle andere ministeries samenwerken.
- Hierbij maken we dankbaar gebruik van het advies dat onder coördinatie van de AP en RDI door de toezichthouders is opgesteld.
- We zullen begin volgend jaar de ontwerpwet waarin de inrichting van het toezicht wordt voorgesteld openbaar consulteren (internetconsultatie). Dan heeft iedereen een kans om hierop te reageren en mee te denken.
- We roepen iedereen in deze zaal op om dat ook te doen, zo bouwen we samen aan het toezichtstelsel van de toekomst.
- Vervolgens zal de wet aan de Raad van State en het Parlement voorgelegd worden. Als zij hun goedkeuring hebben gegeven, zijn de toezichthouders formeel aangewezen.

- Het is een traject van een lange adem en we beseffen ons heel goed dat velen van jullie vol verwachting zijn over de keuzes die gemaakt gaan worden.
- We vinden het belangrijk dat we goed onderbouwde keuzes maken, omdat deze van grote invloed zullen zijn op de manier waarop de AI-verordening in Nederland gaat werken. Het is daarmee een investering in de toekomst.

Uitsmijter

- Als laatste wil ik ook nog even de AI Omnibus noemen. Dit is een voorstel van de Europese Commissie om de AI-verordening op een aantal punten te versimpelen. De kern van de verordening blijft hetzelfde, maar het verlicht een aantal administratieve verplichtingen.
- Er worden ook een paar voorstellen gedaan voor een beperkte uitstel van de deadlines uit de verordening. Hier wordt nog druk over gediscussieerd in Europa.
- Dit betekent echter niet dat we met elkaar kunnen stil zitten.
- Vanuit de overheid moeten wij doorwerken aan het wetsvoorstel voor het toezicht en aan jullie blijven uitleggen wat er aan zit te komen (voorbeeld: via de Gids AI-verordening van de Rijksoverheid).
- De toezichthouders moeten zich voorbereiden op hun rol, door met jullie te praten en hierin verder te groeien.
- En ten slotte wil ik ook jullie vragen om bijeenkomsten zoals deze bij te blijven worden, zodat jullie je ook op tijd hebben voorbereid op de gevolgen van de AI-verordening.
- Kortom: er is voor ons allemaal genoeg te doen, maar gezamenlijk zorgen we ervoor dat AI in Nederland op een betrouwbare en innovatieve manier ontwikkeld blijft worden!